

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра *соціальної роботи та реабілітації*

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан гуманітарно-педагогічного
факультету
Інна САВИЦЬКА
«_____» _____ 2023 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри *соціальної
роботи та реабілітації*
Протокол № 5 від 9 травня 2023 р
Завідувач кафедри
Ірина СОПІВНИК

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП «Соціальна робота»
першого (бакалаврського) рівня
Ірина ДЕМЧЕНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ДОСЛІДНИЦЬКИЙ ПРАКТИКУМ

(назва навчальної дисципліни)

спеціальність 231 «Соціальна робота»

(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійна програма «Соціальна робота»

(назва освітньо-професійної програми)

факультет гуманітарно-педагогічний

(назва факультету)

розробник Сопівник І. В., завідувач кафедри, д-р. пед. наук, доцент

м. Київ – 2023 р.

1. Опис навчальної дисципліни
«Дослідницький практикум»

Галузь знань, спеціальність (спеціалізація), освітній ступінь		
Галузь знань	<u>23 «Соціальна робота»</u> (шифр і назва)	
Спеціальність	<u>231 «Соціальна робота»</u> (шифр і назва)	
Освітньо-професійна програма	<u>«Соціальна робота»</u>	
Рівень вищої освіти	<u>перший (бакалаврський)</u>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	нормативна	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Форма контролю	іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	перший	другий
Семестр	другий	третій
Лекційні заняття	30 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	8 год.
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	60 год.	104 год.
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих годин:		
аудиторних	4 год.	—
самостійної роботи студента	4 год.	—

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Освітній компонент «Дослідницький практикум» є нормативним (цикл загальної підготовки), має за мету розширити знання здобувачів вищої освіти щодо дослідництва, а також сформувати здатність здійснювати науково-дослідну діяльність у галузі соціальної роботи. Основними завданнями курсу є: оволодіння здобувачами системою знань про сутність дослідної роботи та особливостями організації науково-дослідної роботи; розвиток навичок дослідної роботи; формування здатності здійснювати науковий пошук та розв'язувати практичні задачі у соціальній роботі на наукових засадах.

У результаті вивчення освітнього компоненту здобувач вищої освіти повинен:

- **знати** сутність науково-дослідної роботи, специфіку організації наукових досліджень у соціальній роботі, етичні стандарти проведення наукових досліджень, методи наукового дослідження;
- **вміти** планувати та здійснювати науково-дослідну роботу, застосовувати валідні методи дослідження, опрацьовувати й оформляти результати дослідної роботи.

Набуття компетентностей:

інтегральна: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов;

загальні компетентності:

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК 3).
2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК4).
3. Здатність планувати та управляти часом (ЗК5).
4. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК10).
5. Вміння виявляти, ставити, вирішувати проблеми (ЗК11).

спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- Здатність застосовувати сучасні експериментальні методи роботи з соціальними об'єктами в польових і лабораторних умовах.

3. Структура навчальної дисципліни

«Дослідницький практикум»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	пр	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Планування дослідної роботи												
Тема 1. Сутність науково-дослідної роботи	8	2	2			4	8		2			6
Тема 2. Система науково-дослідної роботи в Національному університеті біоресурсів і природокористування України	16	4	4			8	16	2				14
Тема 3. Види науково-дослідної роботи студентів	16	4	4			8	16		2			14
Тема 4. Програма дослідної роботи	16	4	4			8	16	2				14
Разом за модулем 1	56	14	14			28	56	4	4			48
Модуль 2. Методи наукового дослідження												
Тема 5. Теоретичні методи дослідження	16	4	4			8	16	2				14
Тема 6. Емпіричні методи дослідження в соціальній роботі	16	4	4			8	16		2			14
Тема 7. Експеримент	16	4	4			8	16	2				14
Тема 8. Обробка та оформлення результатів дослідження	16	4	4			8	16		2			14
Разом за модулем 2	64	16	16			32	64	4	4			56
Усього годин	120	30	30			60	120	8	8			104

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Сутність науково-дослідної роботи	2
2	Тема 2. Система науково-дослідної роботи в Національному університеті біоресурсів і природокористування України	4
3	Тема 3. Види науково-дослідної роботи студентів	4
4	Тема 4. Програма дослідної роботи	4
5	Тема 5. Теоретичні методи дослідження	4
6	Тема 6. Емпіричні методи дослідження в соціальній роботі	4
7	Тема 7. Експеримент	4
8	Тема 8. Обробка та оформлення результатів дослідження	4

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Не передбачено робочим навчальним планом	–

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Не передбачено робочим навчальним планом	–

7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентів

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
ОС «Магістр» Спеціальність 231 «Соціальна робота»	Кафедра соціальної роботи та реабілітації 20202-2023 навч. рік	Комплексна контрольна робота № 4 з дисципліни «Дослідницький практикум»	Затверджую Зав. кафедри (підпис) Сопівник І.В. 2022 р.
<i>Екзаменаційні запитання</i>			
1. Вимоги до написання реферату			
2. Програма та методика науково дослідження			
<i>Тестові завдання</i>			
1. Особлива форма процесу пізнання, систематичне та цілеспрямоване вивчення об'єктів, у якому використовують засоби і методи науки, і яке завершується формулюванням знання про досліджуваний об'єкт – це ...			
2. Вихідне положення теорії, вчення, на основі якого логічно виводяться інші твердження – це: а) принцип; б) аксіома; в) поняття; г) факт			
3. Із запропонованого переліку виберіть характеристики, які відрізняють наукове пізнання від повсякденного: а) традиційність; б) використання наукової термінології; в) систематизація знань; г) отримання нових знань			
4. Уявне відвернення від неістотних, другорядних ознак предметів і явищ, зв'язків та відношень між ними та виділення декількох досліджуваних сторін – це ...			
5. Із перерахованих нижче оберіть методи опитування: а) експеримент; б) інтерв'ю; в) бесіда; г) спостереження; д) анкетування; е) тестування			
6. Процес цілеспрямованого, активного відображення об'єктивного світу у свідомості людей це ...			
7. Мета дослідження конкретизується у ряді його ...			
8. Розташуйте у правильній послідовності етапи планування наукового дослідження: а) розробка концепції дослідження; б) розробка програми дослідження; в) вибір і обґрунтування теми дослідження; г) аналіз стану досліджуваної проблеми; д) формулювання гіпотези дослідження; е) формулювання мети і завдань дослідження; є) характеристика термінологічного апарату; ж) вибір об'єкта дослідження			
9. Розташуйте у правильній послідовності етапи проведення педагогічного експерименту: а) констатувальний етап; б) формувальний етап (експериментальна операція); в) планування; г) якісний і кількісний аналіз одержаних даних; д) оформлення звіту; е) контрольний етап			
10. Наукове припущення, яке впливає з теорії, яке ще не підтверджено і не відкинуто – ...			

8. Методи навчання

Успіх навчання загалом залежить від внутрішньої активності студентів, від характеру їхньої діяльності, то саме характер діяльності, ступінь самостійності та творчості мають бути важливими критеріями у виборі методу.

Пояснювально-ілюстративний метод. Студенти здобувають знання, слухаючи розповідь, лекцію, з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник у «готовому» вигляді. Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, вони залишаються в межах репродуктивного (відтворювального) мислення. Такий метод якнайширше застосовують для передавання значного масиву інформації. Його можна використовувати для викладення й засвоєння фактів, підходів, оцінок, висновків.

Репродуктивний метод. Ідеться про застосування вивченого на основі зразка або правила. Діяльність тих, кого навчають, є алгоритмічною, тобто відповідає інструкціям, розпорядженням, правилам – в аналогічних до представленого зразка ситуаціях.

Метод проблемного викладення. Використовуючи будь-які джерела й засоби, педагог, перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, розкриваючи систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, показує спосіб розв'язання поставленого завдання. Студенти стають ніби свідками і співучасниками наукового пошуку.

Частково-пошуковий, або евристичний метод. Його суть – в організації активного пошуку розв'язання висунутих педагогом (чи самостійно сформульованих) пізнавальних завдань або під керівництвом педагога, або на основі евристичних програм і вказівок. Процес мислення набуває продуктивного характеру, але його поетапно скеровує й контролює педагог або самі студенти на основі роботи над програмами (зокрема й комп'ютерними) та з навчальними посібниками. Такий метод, один з різновидів якого є евристична бесіда, перевірений спосіб активізації мислення, спонукання до пізнання.

Дослідницький метод. Після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань та короткого усних або письмових пояснень ті, кого навчають, самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження та виконують інші пошукові дії. Ініціатива, самостійність, творчий пошук виявляються в дослідницькій діяльності найповніше. Методи навчальної роботи безпосередньо переходять у методи, які імітують, а іноді й реалізують науковий пошук.

9. Форми контролю

Відповідно до «Положення про екзамени та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України» від 27 грудня 2019 р., протокол № 5 (зі змінами від 03.03.2021, протокол № 7), https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u284/polozh_ekzameni_zaliki_z_dopovnennyam_2021_dlya_saytu.pdf вивчення здобувачами вищої освіти дисциплін супроводжується поточним контролем та проміжною атестацією.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання поставлених завдань.

Засвоєння здобувачем вищої освіти програмного матеріалу вважається успішним, якщо рейтингова оцінка його становить не менше, ніж 60 балів за 100-бальною шкалою. За таких умов від допускається до підсумкової атестації у формі іспиту.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

На вивчення 1 модуля відведено 2 кредит ECTS.

Рейтинг студента з дисципліни визначається за 100-бальною шкалою. Він складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається 70 балів, і рейтингу з підсумкової атестації (іспиту, заліку) – 30 балів.

Кожний модуль теж оцінюється за 100-бальною шкалою (див. табл. 1).

Рейтинг здобувача вищої освіти з навчальної роботи $R_{НР}$ (не більше 70 балів) визначається за формулою:

$$R_{НР} = \frac{0,7 \cdot (R_{ЗМ}^{(1)} \cdot 1 + R_{ЗМ}^{(2)} \cdot 1 + R_{ЗМ}^{(3)} \cdot 1)}{K_{Дис}}$$

де $R_{ЗМ}^{(1)}$, $R_{ЗМ}^{(2)}$, $R_{ЗМ}^{(3)}$ – рейтингові оцінки із 1, 2, 3 модулів за 100-бальною шкалою;

$K_{Дис}$ – кількість кредитів ЄКТС (або годин), передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі.

Рейтинг здобувача вищої освіти з навчальної роботи округлюється до цілого числа.

Таблиця 1

Розподіл балів за модулями

Поточний контроль		Рейтинг з навчальної роботи	Рейтинг з додаткової роботи	Рейтинг штрафний	Підсумкова атестація (іспит)	Загальна кількість балів
Модуль 1	Модуль 2					
0-100 балів	0-100 балів					
ПЗ 1 – 5 ПЗ 2 – 15 ПЗ 3 – 15 ПЗ 4 – 15	ПЗ 5 – 5 ПЗ 6 – 15 ПЗ 7 – 15 ПЗ 8 – 15	0-70	0-20	0-5	0-30	0-100
СР 1 – 5 СР 2 – 5 СР 3 – 5 СР 4 – 5	СР 5 – 5 СР 6 – 5 СР 7 – 5 СР 8 – 5					
Тест 1 – 30	Тест 2 – 30					

На рейтинг з навчальної роботи можуть впливати рейтинг з додаткової роботи та рейтинг штрафний.

Рейтинг з додаткової роботи додається до рейтингу з навчальної і не може перевищувати 20 балів. Він визначається лектором і надається здобувачам вищої освіти рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня їх знань з дисципліни.

Максимальна кількість балів (20) надається здобувачу вищої освіти за:

– отримання диплому I-го ступеню переможця студентської наукової конференції навчально-наукового інституту чи факультету (коледжу) з відповідної дисципліни;

– отримання диплому переможця (I, II чи III місце) II-го етапу Всеукраїнської студентської олімпіади з дисципліни чи спеціальності (напрямку підготовки) у поточному навчальному році;

– отримання диплому (I, II чи III ступеню) переможця Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з відповідної дисципліни у поточному навчальному році;

– авторство (співавторство) у поданій заявці на винахід чи отриманому патенті України з відповідної дисципліни;

– авторство (співавторство) у виданій науковій статті з відповідної дисципліни;

– виготовлення особисто навчального стенду, макету, пристрою, приладу; розробка комп'ютерної програми (за умови, що зазначене використовується в освітньому процесі при викладанні відповідної дисципліни).

Рейтинг штрафний не перевищує 5 балів і віднімається від рейтингу з навчальної роботи. Він визначається лектором і вводиться рішенням кафедри для здобувачів вищої освіти, які невчасно засвоїли матеріали змістових модулів, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

На рейтинг з навчальної роботи може впливати рейтинг з додаткової роботи – до 20 балів і рейтинг штрафний (з від'ємним знаком) – до 5 балів.

Рейтинг з додаткової роботи визначається лектором і надається студентам за рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня знань студентів з дисципліни.

Рейтинг штрафний $R_{\text{штр}}$ не перевищує 5 балів і віднімається від $R_{\text{нр}}$. Він визначається лектором і вводиться рішенням кафедри для студентів, які матеріал змістового модуля засвоїли невчасно, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

Допуском до підсумкової атестації є наявність не менше 60 балів із кожного змістового модуля та загалом із навчальної роботи не менше 42 балів.

Підсумкова атестація проводиться у вигляді складання тестів, максимальна кількість балів за яку становить 100 балів.

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів):

$$R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{АТ}}$$

Рейтинг здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни у балах переводиться у національні оцінки згідно з табл. 2.

Таблиця 2

Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними оцінками

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результатами складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	не зараховано

11. Методичне забезпечення

Науково-методичне забезпечення навчального процесу передбачає: державні стандарти освіти, навчальні плани, навчальні програми з усіх нормативних і вибіркового навчальних дисциплін; програми навчальної, виробничої та інших видів практик; підручники та навчальні посібники; інструктивно-методичні матеріали до семінарських, практичних та лабораторних занять; індивідуальні навчально-дослідні завдання; контрольні роботи; текстові та електронні варіанти тестів для поточного і підсумкового контролю, методичні матеріали для організації самостійної роботи студентів.

12. Рекомендована література

Основна література

1. Дослідження у соціальній роботі: Антологія [упор. Т. Семигіна]. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2021. 203 с.
2. Лузан П.Г., Сопівник І.В., Виговська С.В. Методологія науково-педагогічних досліджень: підручник. К.: ДАКККіМ, 2016. 348 с.
3. Повідайчик О.С., Жиленко Р.В. Методи досліджень у соціальній роботі: навч. посібник. Ужгород: ПП «АУТДОР-ШАРК», 2018. 162 с.

Додаткова література

1. Безпалько О.В. Соціальне проектування: навч. посіб. [Електронний ресурс]. URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/2615/1/O_Bezpalko_SP_IL_KUBG.pdf
2. Власенко Л., Ладанюк А., Кишенько В. Методологія наукових досліджень: навчальний посібник. К.: Ліра-К. 2018. 352 с.
3. Забарна Е., Ваннік К. Інновації в соціальній організації: сутність, види, відмінні характеристики. Ефективна економіка. Вип. 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3312>.
4. Козак Л.В. Розвиток університетської освіти: навчання на основі дослідження. Освітологічний дискурс. Київ: Київський університет ім. Б. Грінченка, 2016. Вип. 2 (14). С. 38–52.
5. Повідайчик О.С. Формування готовності майбутніх соціальних працівників до науково-дослідницької діяльності в процесі професійної підготовки: монографія. Ужгород: ПП «АУТДОР-ШАРК», 2018. 477 с.
6. Попович І.Є. Формування дослідницьких умінь майбутнього вчителя в університетах Великої Британії: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2018. 289 с.
7. Тим, хто торує свій шлях у науку: Навчальний посібник / М.Г.Находкін, А.Г.Наумовець, С.М.Рябченко. К.: ВПЦ 'Київський університет', 2018. 239 с.
8. National Report on the State and Prospects of Education Development in Ukraine / National Academy of Educational Sciences of Ukraine ; edited by V. G. Kremen. Kyiv : Pedahohichna dumka, 2017. 336 p. URL: <http://www.irbis-nbu.gov.ua>

13. Інформаційні ресурси

1. Бібліометрика української науки. <http://nbuviap.gov.ua/bpnu/>
2. Науково-методичний журнал. «Соціальна робота в Україні: теорія і практика». <http://ligasocial.org.ua/index.php/2010-08-31-16-47-51/-q-q>
3. Національна бібліотека України імені В.Вернадського. <http://www.nbu.gov.ua/>
4. Перелік наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/pravo-diyalnosti/2018/10/08/perelik-naukovikh-fakhovikh-vidan-12.pdf>
5. Справочник по УДК. <https://teacode.com/online/udc/>